

Danmarks
Naturfredningsforening

7. maj 2023

Furesø Kommune

Center for By og Miljø

bme@furesoe.dk

Høringssvar for Danmarks Naturfredningsforening til Plejeplanerne for Søndersø (sagsnummer 22/13429).

Kort opremsning af pointerne:

- DN ønsker, at plejeplanen er mere ambitiøs med hensyn til at løfte biodiversiteten.
- DN ønsker, at der fokuseres på store sammenhængende områder med græsning.
- DN ønsker, at naturhensyn står over rekreative hensyn, hvor naturværdierne er store.
- DN ønsker, at man fokuserer på samhegning og naturnær græsning af Præstesøfoldene. Flyvestationen og områderne omkring Søndersø i så høj udstrækning som muligt.
- DN ønsker, at man ved risikotræer løser udfordringen med skilte fremfor fældning.

Overordnet om plejeplanen

Først og fremmest er det glædeligt, at plejeplanerne i Furesø bliver prioriteret og opdateret, og det er tydeligt, at der er lagt mange arbejdstimer i udkastet.

Der er mange gode indslag og generelt en god balance mellem rekreative hensyn og hensynet til naturen.

Der mangler dog stadig en mere ambitiøs tilgang i forhold til at imødegå truslerne mod tab af biodiversiteten i området, og mulighederne for sammenhængende natur og et større naturhensyn i afgræsningen, synes **ikke** at være afsøgt til fulde.

Hvis Furesø kommune vil vende udviklingen og rent faktisk bremse tabet af arter og nedgangen i biodiversitet, så er det nødvendigt at have ambitiøse plejeplaner.

Når man læser plejeplanen igennem, synes der generelt at være en park/skovbrugs-vinkel på den rekreative natur og ikke en pen ført af en biolog med fokus på den vilde natur.

Det er fysisk muligt at skabe et stort varieret græsset naturområde fra øst til vest omkring Søndersø og det er muligt at inkludere foldene ved Præstesøen og Flyvestationen i et +100 ha stort græsset naturområde med hegn, klaplåger og færiste. Det synes uambitiøst ikke at afsøge denne mulighed, der kunne løfte områdets biodiversitet – eller i det mindste beskrive årsagerne til at muligheden fravælges.

Generelt bærer plejeplanen præg af særlige detaljer omkring mange relativt små områder, og vores overordnede indvending er, at man ikke synes at have løftet blikket og kigget på de store samlede naturområder, hvor naturlig græsning ville kunne løfte hele området naturværdi.

Flere steder i plejeplanen findes et sprogbrug og et udtrykt natursyn, der afspejler et produktionssyn (skovbrug) eller en arkitekts park-syn på naturen. Det er uhensigtsmæssigt, da plejeplaner generelt har en lang levetid i Furesø kommune. Plejeplanerne bør i høj grad afspejle et moderne natursyn med biodiversitet og biologi for øje – og på den måde stå mere robust mod fremtidens yderligere pres for at prioritere vores natur og biodiversitet.

På det afholdte borgermøde om fremtidens Søndersø, var der netop bred enighed om at det var naturen, som var den store værdi ved Søndersø. Der er altså solid folkelig rygdækning til at lade naturen komme først rundt om Søndersø.

Plejeplanen bør derfor i alle tilfælde beskrive den optimale pleje af området af hensyn til naturen, men også angive hvorfor man så ikke vælger den optimale pleje, og hvilke hensyn man altså sætter over biodiversiteten.

Optimal pleje vil på baggrund af nyeste forskning og anbefalinger fra blandt andet biodiversitetsrådet i denne sammenhæng være forstået som store sammenhængende naturarealer med en helårlig tilstedeværelse af store planteædere – uagtet naturtype. Naturnationalparkerne viser vejen.

Tænkt eksempel på hvordan dette kunne gøres:

”Området er på 5 hektar og består af tørt græsland med mange blomstrende urter, 2 mindre moser og enkelte gamle solitære træer. Området er for småt til helårsgræsning med store pattedyr, så den optimale pleje vil være vintergræsning med 2 heste og 2 køer, men da området gennemskæres af flere eksisterende stier, anbefales det at sætte hensynet til stiens ubrudte forløb højere end hensynet til biodiversiteten. Der anbefales i stedet en midlertidig hegning med afgræsning, afbrænding eller høslæt, der evt. kan foretages af frivillige borgergrupper”.

På den måde vil man i en fremtidig forvaltning, hvor publikumshensyn må forventes af udvikle sig, kunne opgradere plejen af området til rent faktisk være den bedste løsning for naturen uden at skulle ændre plejeplanen. Desuden vil man på baggrund af ovennævnte beskrivelse kunne tage stilling (også politisk) til den afvejning i forvaltningen, der ville afgøre om publikumshensyn eller optimal pleje skulle vægtes højest.

I ovennævnte tænkte tilfælde ville man på et tidspunkt i fremtiden kunne indhegne hele området og sætte klaplåger i hegningen, hvor stien krydser igennem det prioriterede naturområde.

Det anbefales derfor, at man alle steder i plejeplanen altid angiver, hvad den optimale pleje vil være set i forhold til biodiversiteten, sådan at man på sigt kan opgradere den konkrete forvaltning uden at ændre på plejeplanen.

Seneste forskning beskriver i grove træk den optimale pleje som en helårlig tilstedeværelse af en lang række større planteædere, naturlig hydrologi og store varierede naturområder.

Muligheden for den optimale pleje må i alle tilfælde afsøges aktivt og grundigt overvejes, før den evt. alligevel ikke vælges.

Overordnet om Søndersøområdet

Placeringen som nabo til Flyvestation og kun et vingeslag fra Ryget og Baunesletten gør, at Søndersø er en vigtig trædesten for naturens spredning mellem naturområderne i kommunen. De øvrige omkringliggende skove, åen og afgræssede områder gør, at Søndersø ikke kun i sig selv har værdi, men at naturværdien af området yderligere forstærkes på grund af placeringen og den værdifulde ”nabo-natur”.

Søndersøområdet bygger bro mellem kommunens 2 resterende populationer af Violetrandet Ildfugl, der er tilknyttet blomsterrigt græsland med stor heterogenitet. Søndersø har også stor værdi som fuglelokation, særligt det fugleliv der er knyttet til våd natur. Desuden har søndersøområdet en stor andel af store gamle træer med hulheder, hvorfor et særligt fokus også bør rettes mod bevarelsen af disse.

Derfor er det glædeligt, at det står beskrevet, at man samtænker Præstesøfredningen med Søndersøområdet – det er desværre ikke særligt tydeligt i plejeplanen. Det er oplagt at tænke i sammenhængende naturområder med græssende dyr, som kan mindske naturens fragmentering. Disse områder bør gå på tværs af denne plejeplan og omkringliggende områder.

Vi ser det som plejeplanens fornemste opgave at sikre denne sammenhæng, men den findes desværre ikke i planen, som hurtigt kommer til at fokusere på de enkelte delområder.

Vi foreslår nedenfor, at der tænkes i et sammenhængende græsningsområde, som sammenkæder område 2 i Søndersøs sydøstlige del, arealet langs søens sydlige bred, og til græsningsfolde på flyvestationen. Samtidigt anbefaler vi at tænke de vestlige dele af område 4 i det nordvestlige hjørne sammen med nuværende græsningsfolde på flyvestationen.

På den måde kan skabes et stort og sammenhængende naturområde. Offentlige stier og tilkørsel kan krydse hegnet via klaplåger og færister, og broer og andre rekreative faciliteter, kan visse steder hegnes fra, så både folk, der ønsker at være i hegningen, og gæster der ikke gør, kan komme til søen.

Der er flere naturarealer i privateje tæt ved de kommunale. Er naboarealerne i privateje forsøgt inddraget?

Konkrete nedslag i plejeplanen

En angivelse af størrelser af de enkelte områder ville hjælpe på forståelsen af planen, og ikke mindst hvilke typer drift, særligt græsning, som er relevante.

Område 1

Område 1 er område gennemskåret af stier, små veje og et privatareal. Derfor er der mange små og skæve arealer. Optimalt var hele området samhegnet med flere områder og, som beskrevet ovenfor, med foldene ved Flyvestationen og Præstesøområdet, via sydsiden af Søndersø. Det kunne skabe et større og varieret område med mulighed for helårsgræsning med få heste og køer/vandbøfler.

Det ville give en stor og meget varieret fold, hvor dyrene ville kunne vandre langt og i mange naturtyper. Frø vil sprede sig med de store dyr, og de rørskovsdominerede områder ville få den variation og mosaik, som tilstedeværelse af store planteædere medfører.

En samhegning bør skrives ind som en mulighed, eller være et mål på sigt. Det er dog ikke uden åbenlyse udfordringer med hegnslinje og færister/klaplåger. Det er dog værd at afsøge mulighederne.

Så længe man ikke vælger tilstedeværelse af store planteædere i område 1 er det positivt, at man arbejder med afbrænding, og sekundært høslæt, på græslandsområderne.

Generelt anbefales det at bevare træer med hulheder og tætte kratbevoksninger. Udsyn til søen bør have en plads, men generelt vige for hensynet til biodiversitet. Skulle der opstå situationer, hvor risikotræer med stor biodiversitet står for tæt på stierne, bør stierne omlægges eller skiltningen advare mod at man er i et område med risikotræer.

Fældning af træerne bør ikke være en mulighed i plejeplanerne. I tilfælde af overvejelser om fældning bør kronereducering, veteranisering, topkapning eller andre mere nænsomme greb benyttes, så træet kan leve videre eller forblive som stående (og evt. reduceret) dødt ved.

Område 2

Det er positivt at der foreslås græsning i område 2. Områdets våde natur bør dog ikke begrænse græsningen så meget, som det ses i udkastet til plejeplanen.

Vi anbefaler at græsningen foregår som helårsgræsning og på et større areal, helst i hele område 2 og gerne sammen med dele af naboarealerne. Man kan overveje at benytte vandbøfler (som benyttes af Aarhus kommune i Kasted Mose og i Vejen kommune i Kragelund Mose) på grund af områdets våde karakter. Men køer og særligt heste har vist sig at trives godt og være markant bedre naturplejere i våde områder end den traditionelle opfattelse af deres naturlige habitat.

I plejeplanen anbefales sommergræsning, men der må indvendes at vintergræsning er en markant bedre naturplejeindsats, dog er det optimale, at man har helårsgræsning uden tilskuds fodring.

En del af området er kraftigt rørbevokset, og en græsning med store dyr ville kunne åbne området op og give endnu bedre leveforhold for fugle og flora. Området fremtræder tilgroet og sine steder meget ensartet i vegetationen. Store dyr vil skabe mere variation og give plads til flere arter af både planter, fugle og insekter. Græsning af rørskov og ellesump vil være til stor gavn for skov-, vand- og engfugle og bruges generelt af Naturstyrelsen, Aage V. Jensens fonde, og Den danske naturfond m.fl – dette vælges blandt andet for at undgå et stort ensartet tæppe af tagrør, hvor kun få arter trives.

Nedslag:

S. 33 "Ellemosen har indfundet sig i en fin balance og skal have lov til at udvikle sig naturligt uden yderligere indblanding."

Her må man anholde at intet i naturen er i en statisk balance, og at en af de største trusler med biodiversiteten i Danmark netop er manglen på dynamik. Dertil er det svært at forstå, hvordan et naturområde kan udvikle sig naturligt uden tilstedeværelse af store planteædere, som jo i den danske natur netop er både vigtige nøglearter, der bidrager med dynamik, og skaber stor og nødvendig variation.

Store planteædere i de skovbevoksede moser og ellesumpe vil ikke ødelægge denne naturtype, men bidrage til at den bliver mere naturlig og med en højere biodiversitet.

Det vil være vores anbefaling at inkludere et så stort areal af område 2 og evt. tilstødende områder som muligt i en samlet indhegning med så stor tilstedeværelse af store pattedyr som muligt. Bedst med helårsgræsning eller primært græsning udenfor vækstsæsonen.

VIGTIGT P. 35. Der er en fejl i planen. 2c er Lillesø. Det ser ud som om beskrivelserne af 2c og 2b er forbyttet
--

Område 3

I område 3 arbejdes der meget med begrebet hovedtræer. Dette er et forst-udtryk fra skovproduktionen, og vores anbefaling vil være, at man erstatter dette begreb med et udtryk som "biodiversitetsrige

veterantræer” eller anden betegnelse, der afspejler, at det er et naturhensyn, der skal tages og ikke et æstetisk eller produktionsmæssigt hensyn, som kommende forvaltere skal agere efter.

Område 4

Område 4 er et område med meget græsland, og det er positivt, at man ønsker at pleje dette med høslæt og afbrænding for at fremme tilstedeværelse af urter og fortrænge græsdominansen. Vær opmærksom på at netop område 4 ligger midt mellem de 2 tilbageblivende populationer af Violetrandet Ildfugl i kommunen. Derfor må området prioriteres i samme grad, og anses og plejes som potentielt habitat eller korridor for netop Violetrandet Ildfugl.

Se gerne hvilke positive erfaringer nabokommunen Rudersdal har gjort sig med afbrænding på Nørrevangssletten med Violetrandet Ildfugl: <https://natur360.dk/n%C3%B8rrevangssletten>

Optimalt var hele området indhegnet og helårsgræsset og gerne i sammenhæng med naboarealerne – man bør tænke de sammenhængende naturarealer sammen i store græssede naturområder, hvor det er muligt.

Høslæt er langt fra lige så optimalt som naturnær græsning. Der virker til at være store potentialer på 4e og 4h, men høslættet har stået på i 10 år, uden at områderne har opnået status som beskyttet natur på trods af forekomst af gode arter som blåhat og skovvikke og nærhed til andre naturområder. Det viser tydeligt, at høslættet **ikke** er en optimal løsning.

Vi anbefaler, at plejen af området samtænkes med de nærliggende arealer, som beskrevet i indledningen, og at der arbejdes på en stor fold med naturnær græsning, som omfatter arealer på flyvestationen, samt dele af område 4. Mest oplagt i den vestlige del med hele eller dele af område 4e, 4h og 4g.

Flere steder tales der om at tynde for andre træer, eller på andet måde pleje træopvæksten. De steder, hvor man vil prioritere naturen, bør det beskrives at man kan veteranisere træerne og på den måde lade dem være til størst mulig naturværdi for området, frem for at ”tynde” dem, som ofte ender i at de konkret fældes ved roden, hvilket er den dårligst mulige løsning for biodiversiteten.

Igen må DN henstille til at man skilter sig ud af risiko-problematikken omkring gamle og svækkede træer. Der er folkelig opbakning til at naturen prioriteres, og plejeplanerne bør afspejle dette.

Øvrige pointer

Vi er enige i hovedkonklusionen fra borgermødet: Sønder sø er et naturområde.

Vi kan tilslutte os bemærkningen om at reducere biltrafik på asfaltvejen umiddelbart øst for søen.

Belægningssten i kanten af Ballerupvej er også en mulighed for flere P-pladser (og nedsat hastighed).

Vi er enige: ingen sejlads på søen.

Havørnen nævnes flere steder i forbindelse med Sønder sø. Chancen for at denne art yngler, ville øges betydeligt, hvis fiskeri i beskyttelseszonen forbydes også i januar og februar, hvor redebygning påbegyndes.

Afsluttende

Der er folkelig opbakning til at prioritere naturen. Vi har en alvorlig biodiversitetskrise.

Det er positivt at plejeplanen fokuserer på den lysåbne natur og til en vis grad græsning.

Men det er fortsat åbenlyst at græsning med store dyr (og særlig helårsgræsning uden tilskudsfodring) ikke synes at blive benyttet ambitiøst nok i kommunens naturområder.

Der er ikke udsigt til at biodiversiteten vil hæve sig markant med den foreliggende plejeplan (højst bevare status quo) – og det er jo egentlig uheldigt, når man nu har muligheden.

Med venlig hilsen

Carsten Juel

DN Furesø

furesoe@dn.dk